

Komunikat Komisji – Tymczasowe unijne ramy prawne w zakresie pomocy państwa ułatwiające dostęp do finansowania w dobie kryzysu finansowego i gospodarczego

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

(2011/C 6/05)

1. Kryzys finansowy i gospodarczy, jego wpływ na realną gospodarkę i konieczność środków tymczasowych

1.1. Kryzys finansowy i gospodarczy oraz jego skutki dla realnej gospodarki

Od jesieni 2008 r., kiedy zaczął się światowy kryzys finansowy, Komisja wydała szereg komunikatów zawierających szczegółowe wskazówki dotyczące kryteriów zgodności wsparcia udzielanego przez państwa członkowskie bankom i przedsiębiorstwom niefinansowym z wymogami art. 107 ust. 3 lit. b) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Przede wszystkim dnia 19 stycznia 2009 r. przyjęto komunikat Komisji – Tymczasowe wspólnotowe ramy prawne w zakresie pomocy państwa ułatwiające dostęp do finansowania w dobie kryzysu finansowego i gospodarczego ⁽¹⁾ („tymczasowe ramy prawne”).

Skutkiem kryzysu finansowego i gospodarczego było znaczące spowolnienie gospodarki realnej, które dotknęło gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa i miejsca pracy. W związku z gwałtownie spadającymi prognozami dotyczącymi wzrostu gospodarczego, szybko ograniczono wymianę handlową i inwestycje. Banki musiały z jednej strony zmniejszyć dźwignię finansową i pokryć straty, z drugiej natomiast na nowo wycenić ryzyko, a tym samym przyjąć postawę bardziej niechętną podejmowaniu ryzyka. Nawet przedsiębiorstwa mające zdolność kredytową doświadczyły trudności w dostępie do źródeł finansowania ⁽²⁾.

Tymczasowe ramy prawne miały na celu dać państwom członkowskim możliwość przyjęcia dodatkowych środków pomocy państwa ułatwiających przedsiębiorstwom dostęp do finansowania i jednocześnie zachęcających je do ciągłego inwestowania w przyszłość w tych wyjątkowych okolicznościach. Tymczasowe ramy prawne mają wygasnąć w dniu 31 grudnia 2010 r. Przyjmując jednolite ramy prawne dla wszystkich państw członkowskich, Komisja zachęcała do podejmowania skoordynowanych działań mających na celu zapewnienie przedsiębiorstwom i państwom członkowskim przystości i równych szans na jednolitym rynku.

Tymczasowe ramy prawne skonsolidowano i zmieniono w lutym 2009 r. ⁽³⁾ i ponownie zmieniono w grudniu 2009 r. ⁽⁴⁾ w celu wprowadzenia pewnych dostosowań technicznych, przede wszystkim w odniesieniu do pomocy w formie gwarancji. W październiku 2009 r. Komisja wprowadziła kolejną zmianę do tymczasowych ram prawnych w celu wprowadzenia ograniczonej kwoty pomocy zgodnej ze rynkiem wewnętrznym w wysokości 15 000 EUR dla sektora rolnego ⁽⁵⁾.

1.2. Korzystanie z tymczasowych ram prawnych, konieczność zmiany niektórych środków oraz ich zastąpienia

Od czasu przyjęcia tymczasowych ram prawnych państwa członkowskie intensywnie korzystały z oferowanych przez nie możliwości. Z informacji zebranych przez Komisję wynika, że były one użytecznym dodatkowym instrumentem zapewniającym dopływ kapitału do przedsiębiorstw w okresie kryzysu.

W październiku 2009 r. Komisja przeprowadziła pierwszą ocenę tymczasowych ram prawnych, aby zdecydować o konieczności ich utrzymania po dniu 31 grudnia 2009 r. Dnia 17 marca 2010 r. przeprowadzono drugą ocenę w formie otwartego kwestionariusza w celu zbadania wpływu tymczasowych ram prawnych oraz ich skuteczności w odniesieniu do przywracania dostępu do finansowania.

⁽¹⁾ Dz.U. C 16 z 22.1.2009, s. 1.

⁽²⁾ Zob. Komisja Europejska, DG ds. Gospodarczych i Finansowych: *Interim Forecast 2010*, a także MFW: *World Economic Outlook*, październik 2010 r.; zob. EBC: *The Euro Area Bank Lending Survey*, październik 2010 r. oraz EBC: *Survey on the access to finance of SMEs in the Euro area*, marzec-wrzesień 2010 r.

⁽³⁾ Komunikat Komisji: Tymczasowe wspólnotowe ramy prawne w zakresie pomocy państwa ułatwiające dostęp do finansowania w dobie kryzysu finansowego i gospodarczego (Dz.U. C 83 z 7.4.2009, s. 1).

⁽⁴⁾ Komunikat Komisji zmieniający tymczasowe wspólnotowe ramy prawne w zakresie pomocy państwa ułatwiające dostęp do finansowania w dobie kryzysu finansowego i gospodarczego (Dz.U. C 303 z 15.12.2009, s. 6).

⁽⁵⁾ Komunikat Komisji zmieniający tymczasowe wspólnotowe ramy prawne w zakresie pomocy państwa ułatwiające dostęp do finansowania w dobie kryzysu finansowego i gospodarczego (Dz.U. C 261 z 31.10.2009, s. 2).

Przy podejmowaniu decyzji o stopniowym wycofywaniu środków przewidzianych w tymczasowych ramach prawnych należy wziąć pod uwagę następujące czynniki: z jednej strony, rozwój sytuacji ekonomicznej oraz możliwości instytucji finansowych i rynków w zakresie zapewnienia wypłacalnym przedsiębiorstwom odpowiedniego finansowania; z drugiej strony – to, czy tymczasowe ramy prawne są odpowiednim instrumentem, aby zapewnić długofalowe ożywienie gospodarcze, oraz ich wpływ na konkurencję między przedsiębiorstwami we wszystkich państwach członkowskich.

Ożywienie gospodarcze, rozprzestrzeniające się powoli od początku 2010 r., uzyskało nieco większe tempo niż można się było spodziewać w poprzednich miesiącach tego roku. Mimo że ożywienie to ma wciąż niepewny i nierówny charakter w poszczególnych państwach członkowskich Unii, w niektórych spośród nich zanotować można niewielki, a nawet bardziej solidny wzrost gospodarczy. Oprócz tego stan sektora bankowego w ogólnym ujęciu poprawił się w porównaniu z sytuacją sprzed roku, chociaż istnieją jeszcze pewne obszary zagrożenia. Wydaje się, że działalność kredytowa na rzecz sektora prywatnego przyniosła pozytywne skutki zgodnie z wzorcami obowiązującymi w przeszłości. W miarę jak ożywienie gospodarcze uzyskuje bardziej trwałe podstawy a obawy o równowagę podatkową są rozwiewane, warunki na rynkach finansowych powinny ulegać stopniowej poprawie i dostarczać wsparcia ożywieniu gospodarczemu. Utrzymuje się jednak niepewność dotycząca rozwoju sytuacji w poszczególnych segmentach rynku i poszczególnych krajach ⁽⁶⁾. Przyszłe zmiany w zakresie dostępu do finansowania pozostają zatem niepewne. Ponadto wciąż istnieje ryzyko, że system bankowy może nie być gotowy do podtrzymania ożywienia gospodarczego, w sytuacji gdy zwiększy się zapotrzebowanie na kredyty, chyba że banki w pełni przeprowadzą konieczne działania restrukturyzacyjne.

W związku z wysoką niestabilnością rynków finansowych oraz brakiem pewności co do perspektywy gospodarczych przedłużenie stosowania niektórych aktualnie przewidzianych w tymczasowych ramach prawnych mających na celu ułatwienie dostępu przedsiębiorstw do finansowania do dnia 31 grudnia 2011 r. jest uzasadnione warunkami na rynku. Wniosek ten dotyczy również tymczasowej pomocy na wytwarzanie produktów ekologicznych, ponieważ w wyniku kryzysu finansowego i gospodarczego przedsiębiorstwa w dalszym ciągu doświadczają trudności w uzyskaniu dostępu do źródeł finansowania dla produktów bardziej przyjaznych środowisku.

Jednakże dalsza dostępność środków pomocy na podstawie art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE w świetle wyjątkowych warunków rynkowych nie powinna wstrzymywać procesu wycofywania tymczasowych nadzwyczajnych środków pomocy. Jeżeli chodzi o sektor bankowy, Rada do Spraw Gospodarczych i Finansowych na posiedzeniu w dniu 2 grudnia 2009 r. stwierdziła konieczność opracowania strategii stopniowego wycofywania środków pomocy, która powinna być przejrzysta i odpowiednio skoordynowana między państwami członkowskimi, aby uniknąć negatywnych skutków ubocznych. W związku z tym Komisja przeprowadziła pierwszy etap procesu wycofywania pomocy dla banków już w 2010 r. ⁽⁷⁾.

W odniesieniu do środków pomocy przewidzianych w tymczasowych ramach prawnych nie podjęto jeszcze żadnych kroków tego typu. Komisja uważa zatem, że przedłużenie stosowania niektórych środków aktualnie przewidzianych w tymczasowych ramach prawnych na krótki okres, połączone z wprowadzeniem ostrzejszych warunków dotyczących tych przedłużonych środków, stanowi główny element stopniowego powrotu do normalnych zasad pomocy państwa i ograniczania ich wpływu na konkurencję, zwłaszcza poprzez zmniejszenie stosowanych obniżek oraz wprowadzenie ostrzejszych warunków dla dużych przedsiębiorstw w porównaniu z warunkami dla MŚP.

Ponadto środki pomocy państwa powinny być przede wszystkim wykorzystywane do takich inwestycji, które przyczyniają się do długoterminowego rozwoju zrównoważonej gospodarki, wspierając rentowne przedsiębiorstwa. Nawet w okresie kryzysu finansowego i gospodarczego należy przeprowadzać konieczną restrukturyzację przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji, aby zapewnić im długofalowe podstawy działalności. Jest to konieczne, aby zapobiec opóźnieniu koniecznej restrukturyzacji gospodarki, które pogłębiłyby recesję i jej długoterminowe skutki. Przedsiębiorstwa znajdujące się w trudnej sytuacji ekonomicznej nie powinny więc w przyszłości korzystać ze środków przewidzianych w tymczasowych ramach prawnych.

⁽⁶⁾ Zob. również Komisja Europejska, DG ds. Gospodarczych i Finansowych: *Autumn Forecast 2010* (29 listopada 2010 r.).

⁽⁷⁾ Od dnia 1 lipca 2010 r. Komisja stosuje bardziej surowe warunki zgodności gwarancji rządowych z rynkiem wewnętrznym na mocy art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE. Zob. dokument roboczy Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji Komisji Europejskiej z dnia 30 kwietnia 2010 r., Stosowanie reguł pomocy państwa do rządowych programów gwarancji, które mają zostać udzielone po dniu 30 czerwca 2010 r., obejmujących długi banków.

Ograniczona kwota pomocy zgodnej z rynkiem wewnętrznym została wprowadzona jako nadzwyczajny środek w tymczasowych ramach prawnych, aby dać państwom członkowskim dodatkowy instrument w okresie największego kryzysu finansowego i gospodarczego, nawet jeśli nie sprecyzowano dla niej żadnego określonego celu. Co godne podkreślenia, środek ten wchodzi w zakres stosowania art. 107 ust. 1 TFUE, ponieważ przekracza próg 200 000 EUR na przedsiębiorstwo wskazany w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis* ⁽⁸⁾ (rozporządzenie *de minimis*).

W całym okresie stosowania tymczasowych ram prawnych środek ten wykorzystwała większość państw członkowskich (23 programy w 23 państwach członkowskich). Jednak jedynie niewielka część funduszy przeznaczonych przez państwa członkowskie i zatwierdzonych przez Komisję na podstawie tego środka została faktycznie wypłacona (ok. 7 %). Ponadto większość pomocy wypłaconej w ramach tego środka skupiła się w jednym państwie członkowskim, w Niemczech (ponad 78 % przyznanych środków), podczas gdy państwa członkowskie takie jak Włochy czy Zjednoczone Królestwo wypłaciły odpowiednio 8 % i 1,1 % łącznych wydatków na ten środek ⁽⁹⁾.

Wynika stąd, że choć omawiany środek mógł być użyteczny jako instrument krótkoterminowy w czasie, gdy niepewność co do perspektyw gospodarczych była najwyższa, doprowadził on także do powstania dysproporcji w rynku wewnętrznym. Dlatego też Komisja uważa, że w kontekście strategii wycofywania pomocy powinno się powrócić do środków pomocy państwa powodujących mniejsze zakłócenia i ukierunkowanych bardziej na wzrost, szczególnie wymagając od beneficjentów świadczenia wzajemnego, zmierzającego do realizacji konkretnego celu leżącego we wspólnym interesie. Komisja jest więc zdania, że nie należy utrzymywać ograniczonej kwoty pomocy zgodnej z rynkiem wewnętrznym po dniu 31 grudnia 2010 r. Stwierdzenie to nie będzie miało wpływu na wnioski złożone przed końcem tego roku na podstawie programów zatwierdzonych przez Komisję, co do których konieczne jest dalsze rozpatrywanie po tej dacie.

Tymczasowe dostosowania wprowadzone do Wytycznych wspólnotowych w sprawie pomocy państwa na wspieranie inwestycji kapitału podwyższonego ryzyka w małych i średnich przedsiębiorstwach ⁽¹⁰⁾ (wytycznych w sprawie kapitału podwyższonego ryzyka) wysłały państwom członkowskim i uczestnikom rynku pozytywny sygnał. Z danych wynika, że kryzys finansowy i gospodarczy zostawił ślad na rynkach kapitału venture. Zwiększyła się również górna granica luki kapitałowej MŚP. Komisja uważa zatem, że maksymalne dozwolone transze finansowania na MŚP przez okres 12 miesięcy mogą mieć zastosowanie także poza kontekstem kryzysu finansowego i gospodarczego. Komisja zmienia odpowiednio wytyczne w sprawie kapitału podwyższonego ryzyka oparte na art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE.

Z dostępnych danych i informacji przekazanych przez państwa członkowskie wynika także, że warunki rynkowe w zakresie dostępu do instrumentów finansowania wymiany handlowej stopniowo poprawiają się. W wielu sektorach i państwach członkowskich przedsiębiorstwa nadal mają jednak trudności z uzyskaniem ubezpieczenia od prywatnych ubezpieczycieli. Proceduralne uproszczenie krótkoterminowych ubezpieczeń kredytów eksportowych ⁽¹¹⁾ wprowadzone w tymczasowych ramach prawnych jest zatem nadal uzasadnione w 2011 r.

Jako że niektóre środki przewidziane w tymczasowych ramach prawnych były już zmieniane, a obecnie muszą być do nich wprowadzone dalsze zmiany, by nadążać za aktualną sytuacją gospodarczą, w interesie jasności leży zastąpienie istniejących tymczasowych ram prawnych niniejszym komunikatem.

⁽⁸⁾ Dz.U. L 379 z 28.12.2006, s. 5.

⁽⁹⁾ W oparciu o dane przedstawione przez państwa członkowskie w odpowiedzi na kwestionariusz Komisji dotyczący stosowania tymczasowych ram prawnych podczas konsultacji publicznych przeprowadzonych między dniem 18 marca 2010 r. a dniem 26 kwietnia 2010 r. Portugalia i Słowacja nie udzieliły odpowiedzi a Francja nie przekazała danych dotyczących tego środka.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 194 z 18.8.2006, s. 2.

⁽¹¹⁾ Komunikat Komisji do państw członkowskich zgodnie z art. 93 ust. 1 Traktatu WE dotyczący stosowania art. 92 i 93 Traktatu do krótkoterminowych ubezpieczeń kredytów eksportowych (Dz.U. C 281 z 17.9.1997, s. 4).

2. Zastosowanie art. 107 ust. 3 lit. b)

2.1. Zasady ogólne

Na podstawie art. 107 ust. 3 lit b) TFUE Komisja może uznać za zgodną z rynkiem wewnętrznym pomoc „mającą na celu zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce państwa członkowskiego”. W kontekście tego postanowienia Sąd orzekł, że takie zaburzenie musi dotyczyć całej gospodarki danego państwa członkowskiego, a nie tylko jednego z regionów lub części terytorium. Jest to również zgodne z koniecznością ścisłej wykładni wszelkich postanowień przewidujących odstępstwa, do których należy m.in. art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE ⁽¹²⁾.

Komisja konsekwentnie stosuje taką ścisłą wykładnię ⁽¹³⁾ w swojej praktyce decyzyjnej.

W tym kontekście uważa ona również, że w obecnej sytuacji kryzysu na świecie wciąż może być konieczne podejmowanie wyjątkowych kroków, wykraczających poza wsparcie na rzecz systemu finansowego w sytuacjach nadzwyczajnych. W różnym stopniu i na różne sposoby, kryzys dotknął jednak wszystkie państwa członkowskie. Obecny stopień integracji europejskich gospodarek krajowych oraz rynków finansowych oraz ich bieżąca niestabilność zwiększają ryzyko poważnych negatywnych skutków pojedynczego kryzysu dla całego systemu. W związku z tym, w uzasadnionych przypadkach, państwa członkowskie powinny nadal mieć możliwość skorzystania z postanowień art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE.

W świetle wagi obecnego kryzysu finansowego i gospodarczego oraz jego skutków dla gospodarek wszystkich państw członkowskich Komisja uważa, że aby rozwiązać zaistniałe problemy, niektóre kategorie pomocy państwa mogą być, w ograniczonym okresie, uzasadnione, i można je uznać za zgodne z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE.

Państwa członkowskie muszą zatem wykazać, że pomoc państwa zgłoszona Komisji na mocy niniejszych ram prawnych jest konieczna, odpowiednia i proporcjonalna, aby zaradzić poważnym zaburzeniom w gospodarce danego państwa członkowskiego oraz że wszystkie warunki są w pełni spełnione.

2.2. Ograniczona kwota pomocy zgodna z rynkiem wewnętrznym

Komisja uzna taką pomoc państwa za zgodną z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE, o ile spełnione zostaną następujące warunki:

- a) beneficjent złożył nie później niż dnia 31 grudnia 2010 r. kompletny wniosek na podstawie krajowego programu pomocy zatwierdzonego przez Komisję zgodnie z tymczasowymi ramami prawnymi; w przypadku przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie produkcji podstawowej produktów rolnych ⁽¹⁴⁾ termin złożenia wniosku upływa dnia 31 marca 2011 r.;
- b) pomoc nie przekracza 500 000 EUR w formie dotacji pieniężnej na przedsiębiorstwo; wszystkie dane liczbowe muszą zostać podane w kwotach brutto, tj. przed odliczeniem podatków lub innych opłat; jeżeli pomoc przyznaje się w formie innej niż dotacja, kwotę pomocy wyraża się jako ekwiwalent dotacji brutto;
- c) pomoc jest przyznawana w formie programu pomocy;

⁽¹²⁾ Sprawy połączone T-132/96 oraz T-143/96 *Freistaat Sachsen, Volkswagen AG i Volkswagen Sachsen GmbH przeciwko Komisji* [1999] Rec. II-3663, pkt 167.

⁽¹³⁾ Decyzja Komisji 98/490/WE w sprawie C 47/96 *Crédit Lyonnais* (Dz.U. L 221, z 8.8.1998, s. 28), pkt 10.1; decyzja Komisji 2005/345/WE w sprawie C 28/02 *Bankgesellschaft Berlin* (Dz.U. L 116 z 4.5.2005, s. 1), pkt 153 i nast. oraz decyzja Komisji 2008/263/WE w sprawie C 50/06 *BAWAG* (Dz.U. L 83 z 26.3.2008, s. 7), pkt 166. Zob. decyzja Komisji w sprawie NN 70/07 *Northern Rock* (Dz.U. C 43 z 16.2.2008, s. 1); decyzja Komisji w sprawie NN 25/08 *Pomoc na ratowanie przedsiębiorstw dla Risikoabschirmung WestLB* (Dz.U. C 189 z 26.7.2008, s. 3) oraz decyzja Komisji z dnia 4 czerwca 2008 r. dotycząca pomocy państwa C 9/08 *SachsenLB* (Dz.U. L 104 z 24.4.2009, s. 34).

⁽¹⁴⁾ Zdefiniowanych w art. 2 pkt 3 i 4 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1857/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność związaną z wytwarzaniem produktów rolnych oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 70/2001 (Dz.U. L 358 z 16.12.2006, s. 3).

- d) pomoc jest przyznawana przedsiębiorstwom, które nie były zagrożone ⁽¹⁵⁾ w dniu 1 lipca 2008 r.; może zostać przyznana przedsiębiorstwom, które nie były zagrożone w tym dniu, ale które później znalazły się w takiej sytuacji w wyniku światowego kryzysu finansowego i gospodarczego;
- e) program pomocy nie ma zastosowania do przedsiębiorstw prowadzących działalność w sektorze rybołówstwa;
- f) środek nie jest środkiem pomocy eksportowej ani pomocy faworyzującej produkty krajowe względem produktów przywożonych;
- g) program pomocy może jako taki stosować się do przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych ⁽¹⁶⁾, chyba że pomoc jest uwarunkowana jej przeniesieniem w części lub w całości na producentów surowców. Jeżeli pomoc przyznaje się przedsiębiorstwom prowadzącym działalność w zakresie produkcji podstawowej produktów rolnych ⁽¹⁷⁾ (albo bezpośrednio, albo przenosząc ją z przedsiębiorstw przetwarzających i wprowadzających do obrotu produkty rolne), dotacja pieniężna (lub ekwiwalent dotacji brutto) nie przekracza 15 000 EUR na przedsiębiorstwo; pomoc dla przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie produkcji podstawowej produktów rolnych nie jest ustalana na podstawie ceny lub ilości produktów wprowadzonych na rynek; pomoc dla przedsiębiorstw przetwarzających i wprowadzających do obrotu produkty rolne nie jest ustalana na podstawie ceny lub ilości produktów zakupionych od producentów surowców lub wprowadzonych na rynek przez zainteresowane przedsiębiorstwa;
- h) państwo członkowskie uzyskuje od zainteresowanego przedsiębiorstwa deklarację, w formie pisemnej lub elektronicznej, dotyczącą wszelkiej innej pomocy *de minimis* oraz pomocy przyznanej na podstawie tego środka, którą przedsiębiorstwo to otrzymało w ciągu danego roku podatkowego oraz sprawdza, czy w wyniku udzielenia pomocy całkowita kwota pomocy otrzymanej przez przedsiębiorstwo w okresie od dnia 1 stycznia 2008 r. do dnia 31 grudnia 2011 r. nie przekroczy pułapu 500 000 EUR, a w przypadku przedsiębiorstwa prowadzącego działalność w zakresie produkcji podstawowej produktów rolnych – 15 000 EUR;
- i) pomocy udziela się nie później niż dnia 31 grudnia 2011 r.;
- j) krajowy program pomocy zezwalający na udzielenie pomocy po dniu 31 grudnia 2010 r. jest zgłaszany przez państwo członkowskie oraz zatwierdzany przez Komisję na podstawie art. 108 ust. 3 TFUE.

2.3. Pomoc w formie gwarancji

Aby ułatwić firmom dostęp do finansowania i zmniejszyć obecną skłonność banków do unikania ryzyka, dotowane gwarancje kredytowe mogą być przez ograniczony czas właściwym i dobrze ukierunkowanym rozwiązaniem, ułatwiającym przedsiębiorstwom dostęp do finansowania.

Komisja uzna tego rodzaju pomoc państwa za zgodną z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE pod warunkiem, że spełnione będą wszystkie poniższe warunki:

- a) w przypadku MŚP państwa członkowskie przyznają zmniejszenie (do 15 %) stawki rocznej za nowe gwarancje przyznane zgodnie z zapisami dotyczącymi „bezpiecznej przystani”, jak wskazano w załączniku;

⁽¹⁵⁾ Zgodnie z definicją w pkt 2.1 komunikatu Komisji – Wytoczne wspólnotowe dotyczące pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw (Dz.U. C 244 z 1.10.2004, s. 2).

⁽¹⁶⁾ Zgodnie z definicją w art. 2 pkt 3 i 4 rozporządzenia (WE) nr 1857/2006.

⁽¹⁷⁾ Zgodnie z definicją w art. 2 pkt 2 rozporządzenia (WE) nr 1857/2006.

- b) w przypadku dużych przedsiębiorstw państwa członkowskie mogą obliczyć stawkę roczną za nowe gwarancje na podstawie zapisów dotyczących „bezpiecznej przystani”, jak wskazano w załączniku;
- c) kiedy element pomocy w programie gwarancji oblicza się przy użyciu metodyki już zaakceptowanej przez Komisję po jej zgłoszeniu na podstawie jednego z rozporządzeń przyjętych przez Komisję w dziedzinie pomocy państwa ⁽¹⁸⁾ państwa członkowskie mogą również przyznać podobne zmniejszenie w wysokości do 15 % stawki rocznej za nowe gwarancje dla MSP;
- d) maksymalna kwota kredytu nie przekracza całkowitej rocznej kwoty wynagrodzeń wypłaconych przez beneficjenta (włącznie z kosztami świadczeń pracowniczych oraz kosztami personelu pracującego na terenie przedsiębiorstwa, ale formalnie otrzymujących wynagrodzenie od podwykonawców) za rok 2010; w przypadku przedsiębiorstw utworzonych w dniu 1 stycznia 2010 r. lub po tej dacie maksymalna kwota kredytu nie może przekroczyć rocznej kwoty wynagrodzeń szacowanej na okres pierwszych dwóch lat działalności; w przypadku kredytów inwestycyjnych państwa członkowskie mogą obliczać maksymalną kwotę kredytu na podstawie średnich kosztów pracy w EU 27 w skali rocznej ⁽¹⁹⁾;
- e) gwarancja zostaje udzielona najpóźniej do dnia 31 grudnia 2011 r.;
- f) gwarancja nie przekracza 80 % kwoty kredytu w okresie kredytowania;
- g) w przypadku MŚP gwarancja może obejmować zarówno kredyty inwestycyjne, jak i pożyczki obrotowe; w przypadku dużych przedsiębiorstw – tylko kredyty inwestycyjne;
- h) zmniejszenie stawki za gwarancje dla MŚP stosuje się przez okres nie dłuższy niż dwa lata od momentu udzielenia gwarancji; jeżeli kredyt, którego spłatę ma zabezpieczać gwarancja, został udzielony na ponad dwa lata, państwa członkowskie mogą stosować bez zmniejszenia, w dodatkowym okresie nieprzekraczającym ośmiu lat, bezpieczne stawki wskazane w załączniku; w przypadku dużych przedsiębiorstw państwa członkowskie mogą stosować określone w załączniku zapisy dotyczące „bezpiecznej przystani” przez okres nie dłuższy niż 10 lat;
- i) przedsiębiorstwa zagrożone ⁽²⁰⁾ nie wchodzą w zakres stosowania środka.

2.4. Pomoc w formie dopłaty do oprocentowania

Przedsiębiorstwa mogą mieć trudności z uzyskaniem finansowania w obecnej sytuacji na rynku. W związku z tym, Komisja akceptuje udzielanie kredytów przez podmioty publiczne lub prywatne przy zastosowaniu stopy procentowej co najmniej równej stopie oprocentowania depozytów jednodniowych banku centralnego powiększonej o marżę odpowiadającą różnicy między średnią stopą roczną na rynku międzybankowym a średnią stopą oprocentowania depozytów jednodniowych banku centralnego w okresie od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 30 czerwca 2008 r. oraz o marżę za ryzyko kredytowe odpowiadającą profilowi ryzyka kredytobiorcy, zgodnie z komunikatem Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych ⁽²¹⁾.

Element pomocy zawarty w różnicy pomiędzy taką stopą procentową a stopą procentową określoną w komunikacie Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych będzie uznawany tymczasowo za zgodny z Traktatem na podstawie art. 107. ust. 3) lit. b) TFUE, pod warunkiem że spełnione są poniższe warunki:

⁽¹⁸⁾ Takich jak rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych) (Dz.U. L 214 z 9.8.2008, s. 3), rozporządzenie Komisji (WE) nr 1628/2006 z dnia 24 października 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do regionalnej pomocy inwestycyjnej (Dz.U. L 302 z 1.11.2006, s. 29) lub rozporządzenie (WE) nr 1857/2006, pod warunkiem że zatwierdzona metodyka wyraźnie uwzględnia rodzaj gwarancji i rodzaj transakcji, której zabezpieczeniem ma być gwarancja.

⁽¹⁹⁾ Źródło: Eurostat. Najnowsze dostępne dane dla EU 27 z 2007 r. Miesięczne koszty pracy: 3 028 EUR.

⁽²⁰⁾ Porównaj: przypis 15.

⁽²¹⁾ Dz.U. C 14 z 19.1.2008, s. 6.

- a) metoda ta ma zastosowanie do wszystkich umów zawartych najpóźniej dnia 31 grudnia 2011 r.; może być stosowana do kredytów na dowolny okres; obniżone stopy procentowe można stosować do płatności z tytułu odsetek przypadających do dnia 31 grudnia 2013 r.⁽²²⁾; po tym dniu zastosowanie do kredytów ma stopa procentowa równa co najmniej stopie określonej w komunikacie w sprawie stóp referencyjnych i dyskontowych;
- b) w przypadku MŚP obniżone stopy procentowe mogą obejmować zarówno kredyty inwestycyjne, jak i pożyczki obrotowe; w przypadku dużych przedsiębiorstw – tylko kredyty inwestycyjne;
- c) przedsiębiorstwa znajdujące się w trudnej sytuacji⁽²³⁾ nie wchodzą w zakres stosowania środka.

2.5. Pomoc na wytwarzanie produktów ekologicznych

Z powodu obecnego kryzysu finansowego i gospodarczego przedsiębiorstwa mają również trudności z pozyskaniem środków na finansowanie produkcji wyrobów bardziej przyjaznych środowisku. Pomoc w formie gwarancji może nie wystarczyć na sfinansowanie kosztownych projektów zwiększających poziom ochrony środowiska poprzez wcześniejsze dostosowanie się do przyszłych norm, które jeszcze nie obowiązują, lub stosowanie norm surowszych od tych norm.

Komisja jest zdania, że cele w zakresie ochrony środowiska powinny pozostać priorytetem pomimo kryzysu finansowego i gospodarczego. Wytwarzanie bardziej ekologicznych, w tym bardziej efektywnych energetycznie i surowcowo produktów, jest zgodne ze strategią „Europa 2020” oraz leży w interesie Unii i ważne jest, by kryzys nie stanowił przeszkody w dążeniu do tego celu.

Dlatego dodatkowe środki w formie dotowanych kredytów mogłyby pobudzić wytwarzanie produktów ekologicznych. Dotowane kredyty mogą jednak spowodować poważne zakłócenia konkurencji, powinny więc być ściśle ograniczone do określonych sytuacji i konkretnych inwestycji.

Zdaniem Komisji państwa członkowskie powinny mieć możliwość, w ograniczonym przedziale czasu, przyznawania pomocy w formie obniżenia stóp procentowych.

Na podstawie art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE Komisja uzna dopłaty do oprocentowania kredytów inwestycyjnych za zgodne z rynkiem wewnętrznym, jeżeli spełniono wszystkie poniższe warunki:

- a) pomoc dotyczy kredytów inwestycyjnych na finansowanie projektów polegających na wytwarzaniu nowych produktów, znacznie zwiększających poziom ochrony środowiska⁽²⁴⁾;
- b) pomoc jest konieczna do rozpoczęcia nowego projektu; w przypadku już realizowanych projektów pomoc można przyznać, jeśli na skutek nowej sytuacji ekonomicznej jest ona konieczna do kontynuowania projektu;
- c) pomoc zostaje przyznana tylko na projekty polegające na wytwarzaniu produktów, które wiążą się z wcześniejszym dostosowaniem do przyszłych norm unijnych lub stosowaniem norm surowszych niż przysze unijne normy dla danego produktu⁽²⁵⁾, które zwiększają poziom ochrony środowiska i nie są jeszcze obowiązujące;
- d) w przypadku produktów wiążących się z wcześniejszym dostosowaniem do przyszłych norm unijnych lub stosowaniem norm surowszych niż przysze normy unijne w zakresie ochrony środowiska inwestycja rozpoczyna się najpóźniej dnia 31 grudnia 2011 r., a jej celem musi być dostępność produktu na rynku co najmniej dwa lata przed wejściem w życie normy unijnej;

⁽²²⁾ Państwa członkowskie, które pragną skorzystać z tego środka, muszą codziennie publikować stopy oprocentowania depozytów jednodniowych banku centralnego w Internecie i udostępnić je Komisji.

⁽²³⁾ Porównaj: przypis 15.

⁽²⁴⁾ Zgodnie z definicją w sekcji 2.2 (definicje) pkt 70.1 Wytycznych wspólnotowych w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska (Dz.U. C 82 z 1.4.2008, s. 1).

⁽²⁵⁾ Przyszła unijna norma dla danego produktu oznacza obowiązkową normę unijną (przyjętą, ale jeszcze nieobowiązującą) określającą poziom, jaki pod względem ochrony środowiska muszą spełniać produkty sprzedawane w Unii.

- e) kredyty mogą pokryć koszty inwestycji w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne⁽²⁶⁾ z wyjątkiem kredytów na inwestycje, które odpowiadają mocy produkcyjnej stanowiącej ponad 3 % na rynkach produktowych⁽²⁷⁾, w przypadku których średnia rocznego wzrostu widocznej konsumpcji na rynku EOG w okresie pięciu lat przed rozpoczęciem inwestycji w ujęciu wartościowym pozostawała poniżej średniego rocznego wzrostu PKB państw EOG w tym samym pięcioletnim okresie referencyjnym;
- f) kredyty zostają udzielone najpóźniej dnia 31 grudnia 2011 r.;
- g) punktem wyjścia przy obliczaniu pomocy powinna być stopa procentowa, jaką dany beneficjent powinien zapłacić, obliczona przy użyciu metody opisanej w pkt 2.3 niniejszego komunikatu; zgodnie z tą metodą przedsiębiorstwo może skorzystać z obniżenia stopy procentowej w wysokości:
 - 15 % dla dużych przedsiębiorstw,
 - 25 % dla MŚP;
- h) dotowaną stopę procentową stosuje się przez okres nie dłuższy niż dwa lata od udzielenia kredytu;
- i) obniżenie stopy procentowej można zastosować do kredytów udzielonych przez państwo lub publiczne instytucje finansowe oraz do kredytów udzielonych przez prywatne instytucje finansowe; należy zagwarantować równe traktowanie podmiotów publicznych i prywatnych;
- j) przedsiębiorstwa znajdujące się w trudnej sytuacji⁽²⁸⁾ nie wchodzą w zakres stosowania środka;
- k) państwa członkowskie dbają o to, by pomoc nie trafiła pośrednio ani bezpośrednio do instytucji finansowych.

2.6. Kumulacja

Paupy pomocy określone w niniejszym komunikacie będą miały zastosowanie bez względu na to, czy pomoc na dany projekt jest finansowana całkowicie ze zasobów państwowych czy jest w części finansowana przez Unię.

Tymczasowych środków pomocy przewidzianych w niniejszym komunikacie nie można łączyć z pomocą wchodzącą w zakres rozporządzenia *de minimis* na pokrycie tych samych kosztów kwalifikowanych.

Tymczasowe środki pomocy mogą być łączone z innymi rodzajami pomocy zgodnej z rynkiem wewnętrznym lub innymi formami finansowania unijnego, pod warunkiem że paupy intensywności wskazane w odpowiednich wytycznych lub rozporządzeniach o wyłączeniach grupowych będą przestrzegane.

W przypadku współfinansowania z udziałem funduszy strukturalnych UE i innych unijnych instrumentów finansowych należy przestrzegać obowiązujących reguł.

3. Środki upraszczające

3.1. Krótkoterminowe ubezpieczenia kredytów eksportowych

Komunikat Komisji do państw członkowskich zgodnie z art. 93 ust. 1 Traktatu WE dotyczący stosowania art. 92 i 93 Traktatu do krótkoterminowych ubezpieczeń kredytów eksportowych⁽²⁹⁾ przewiduje, że ryzyko rynkowe nie może być objęte ubezpieczeniem kredytów eksportowych wspieranym przez państwa członkowskie. Ryzyko rynkowe to ryzyko handlowe i polityczne związane z publicznymi i niepublicznymi dłużnikami z siedzibami w krajach wymienionych w załączniku do tego komunikatu, gdzie maksymalny okres ryzyka nie przekracza dwóch lat. Ryzyko związane z dłużnikami mającymi siedzibę w państwach członkowskich i ośmiu pozostałych państwach Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju uważa się za ryzyko rynkowe.

Zdaniem Komisji na skutek obecnego kryzysu finansowego i gospodarczego brak zdolności ubezpieczeniowych lub reasekuracyjnych nie musi dotyczyć każdego państwa członkowskiego, nie można jednak wykluczyć, że w niektórych krajach pokrycie ryzyka rynkowego może być tymczasowo niedostępne.

⁽²⁶⁾ Zgodnie z definicją w pkt 70 Wytycznych wspólnotowych w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska.

⁽²⁷⁾ Zgodnie z definicją w pkt 69 wytycznych w sprawie pomocy regionalnej na lata 2007–2013.

⁽²⁸⁾ Porównaj: przypis 15.

⁽²⁹⁾ Dz.U. C 281 z 17.9.1997, s. 4.

Punkt 4.4 komunikatu stanowi: „... W takich okolicznościach to tymczasowe ryzyko nierynkowe może być przyjęte na rachunek publicznego lub wspieranego ze środków publicznych ubezpieczyciela kredytów eksportowych dla ryzyka nierynkowego ubezpieczonego na rachunek lub z gwarancją państwa. Tak dalece jak to możliwe, ubezpieczyciel powinien zbliżyć swoje stawki składek dotyczące tego ryzyka do składek pobieranych gdzie indziej przez prywatnych ubezpieczycieli kredytów eksportowych w odniesieniu do tego ryzyka.

Jakiegokolwiek państwo członkowskie mające zamiar skorzystać z tej klauzuli zwalniającej od odpowiedzialności powinno niezwłocznie powiadomić Komisję o projekcie swej decyzji. Powiadomienie to powinno zawierać sprawozdanie rynkowe ukazujące brak dostępu do pokrycia ubezpieczeniowego dla ryzyka na prywatnym rynku ubezpieczeniowym, przedstawiając dowód na przykładzie dwóch dużych znanych międzynarodowych prywatnych ubezpieczycieli kredytów eksportowych oraz krajowego ubezpieczyciela kredytów, uzasadniając w ten sposób wykorzystanie klauzuli zwalniającej z odpowiedzialności. Powinno ponadto zawierać opis warunków, które publiczny lub wspierany ze środków publicznych ubezpieczyciel kredytów eksportowych ma zamiar stosować w odniesieniu do takiego ryzyka.

W ciągu dwóch miesięcy od otrzymania takiego powiadomienia Komisja zbada, czy wykorzystanie klauzuli zwalniającej od odpowiedzialności jest zgodne z powyższymi warunkami i z Traktatem.

Jeśli Komisja stwierdzi, że warunki wykorzystania klauzuli zwalniającej od odpowiedzialności są spełnione, jej decyzja co do zgodności jest ograniczona do dwóch lat od daty podjęcia decyzji, pod warunkiem że warunki rynkowe uzasadniające wykorzystanie klauzuli zwalniającej od odpowiedzialności nie zmieniły się w tym okresie.

Ponadto Komisja może w porozumieniu z innymi państwami członkowskimi dokonać rewizji warunków wykorzystania klauzuli zwalniającej od odpowiedzialności; może również zdecydować o jej zaprzestaniu lub o tym, że na jej miejsce należy wprowadzić właściwy system”.

Przywołane postanowienia, mające zastosowanie do dużych przedsiębiorstw oraz MŚP, stanowią właściwy instrument w obecnej sytuacji ekonomicznej, jeśli państwa członkowskie uznają, że niedostępne jest ubezpieczenie ryzyka na rynku ubezpieczeń prywatnych dla niektórych rodzajów rynkowego ryzyka kredytowego lub niektórych nabywców ochrony przed ryzykiem.

W związku z tym, aby przyspieszyć procedurę dla państw członkowskich, Komisja uznaje, że do dnia 31 grudnia 2011 r. państwa członkowskie mogą wykazywać nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku, przedstawiając wystarczające dowody na brak możliwości ubezpieczenia ryzyka na prywatnym rynku ubezpieczeniowym. Zastosowanie klauzuli korekcyjnej zostanie uznane za uzasadnione, jeżeli:

- a) duży, znany międzynarodowy prywatny ubezpieczyciel kredytów eksportowych oraz krajowy ubezpieczyciel kredytów przedstawi dowody potwierdzające niedostępność takiego ubezpieczenia; lub
- b) co najmniej czterech eksporterów o ugruntowanej pozycji w danym państwie członkowskim przedstawi dowody odmowy ubezpieczenia konkretnych transakcji przez ubezpieczycieli.

Komisja w ścisłej współpracy z danymi państwami członkowskimi zapewni szybkie przyjęcie decyzji dotyczących zastosowania klauzuli korekcyjnej.

4. Monitoring i sprawozdawczość

Rozporządzenie Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE⁽³⁰⁾ oraz rozporządzenie Komisji (WE) nr 794/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE⁽³¹⁾ nakładają na państwa członkowskie obowiązek przedkładania Komisji sprawozdań rocznych.

Państwa członkowskie muszą zadbać o zachowanie szczegółowych rejestrów w związku z udzielaniem pomocy przewidzianej w niniejszym komunikacie. Rejestry te muszą zawierać wszelkie informacje konieczne do stwierdzenia, że wszelkie niezbędne warunki zostały spełnione. Należy je przechowywać przez okres dziesięciu lat i na żądanie przekazać Komisji.

Dodatkowo, państwa członkowskie powinny również najpóźniej do dnia 15 września 2011 r. przedłożyć Komisji sprawozdanie w sprawie środków zastosowanych w oparciu o niniejszy komunikat.

⁽³⁰⁾ Dz.U. L 83 z 27.3.1999, s. 1.

⁽³¹⁾ Dz.U. L 140 z 30.4.2004, s. 1.

Komisja może wystąpić o dodatkowe informacje dotyczące udzielonej pomocy, aby sprawdzić, czy spełnione zostały warunki zawarte w decyzji Komisji zatwierdzającej środek pomocy.

5. **Postanowienia końcowe**

Niniejszy komunikat stosuje się od dnia 1 stycznia 2011 r. do dnia 31 grudnia 2011 r.

Jego uzasadnieniem są obecne wyjątkowe, przejściowe problemy z finansowaniem związane z kryzysem sektora bankowego. Komisja może, po konsultacjach z państwami członkowskimi, dokonać jego przeglądu przed dniem 31 grudnia 2011 r., kierując się ważnymi względami ekonomicznymi lub z zakresu polityki konkurencji. W razie potrzeby Komisja może również dokładniej wyjaśnić swoje podejście do określonych zagadnień.

Niniejszy komunikat nie ma zastosowania do:

- a) programów pomocy, które nie wykluczają wyraźnie możliwości przekazania pomocy indywidualnej na rzecz przedsiębiorstwa, na którym ciąży obowiązek zwrotu pomocy wynikający z wcześniejszej decyzji Komisji uznającej pomoc za niezgodną z prawem i z rynkiem wewnętrznym;
- b) pomocy *ad hoc* na rzecz podmiotu gospodarczego, na którym ciąży obowiązek zwrotu pomocy wynikający z wcześniejszej decyzji Komisji uznającej pomoc za niezgodną z prawem oraz z rynkiem wewnętrznym.

Zgodnie z zawiadomieniem Komisji w sprawie ustalania zasad stosowanych do oceny pomocy państwa niezgodnej z prawem ⁽³²⁾, w przypadku pomocy niezgłoszonej Komisja będzie stosowała:

- a) niniejszy komunikat, jeżeli pomoc przyznano po dniu 1 stycznia 2011 r.;
- b) we wszystkich pozostałych przypadkach – wytyczne mające zastosowanie w dniu przyznania pomocy.

⁽³²⁾ Dz.U. C 119 z 22.5.2002, s. 22.

ZAŁĄCZNIK

Tymczasowe ramy dla bezpiecznych stawek (w punktach bazowych) (*)			
Kategoria ratingu (Standard & Poor's)	Poziom zabezpieczeń		
	Wysokie	Normalny	Niski
AAA	40	40	40
AA + AA AA –	40	40	40
A + A A –	40	55	55
BBB + BBB BBB –	55	80	80
BB + BB	80	200	200
BB – B +	200	380	380
B B –	200	380	630
CCC i niższe	380	630	980

(*) W przypadku przedsiębiorstw, które nie mają historii kredytowej lub ratingu opartego na podejściu bilansowym (np. niektóre spółki specjalnego przeznaczenia lub nowoutworzone przedsiębiorstwa), państwa członkowskie mogą przyznać zmniejszenie bezpiecznej stawki określonej na poziomie 3,8 % w obwieszczeniu Komisji w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy państwa w formie gwarancji⁽¹⁾ w wysokości do 15 %. Stawka nigdy nie może być jednak niższa od stawki, która miałaby zastosowanie w odniesieniu do spółki dominującej lub spółek dominujących.

⁽¹⁾ Dz.U. C 155 z 20.6.2008, s. 10.